

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Запропоновано визначення економічної категорії "інноваційна економічна культура". Визначені види інноваційної культури залежно від рівня суб'єкта та сфери економічної діяльності. Розкриті відмінності традиційного та глобального економічного мислення. Сформульовано рекомендації щодо підвищення інноваційної культури українського суспільства.

Notion of economic category "innovative economic culture" is proposed. Types of innovative culture depending on identity level and spheres of economic activities are identified. Differences of traditional and global economic mindset are disclosed. Recommendations for improvement of innovative culture of Ukrainian society are developed.

Ключові слова: модель економічного розвитку, інновації, інноваційна культура, глобальне економічне мислення, глобальна інтеграція, постіндустріальна модель, інноваційна модель, відкриті інновації.

Key words: economic development model, innovation, innovative culture, global economic mindset, global integration, postindustrial model, innovation model, open innovation.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

Україні вступила в XXI ст. з обраною нею інноваційною моделлю економічного розвитку, що було закріплено на законодавчому рівні шляхом прийняття низки законів. Так, У 1999 р. прийнято Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку [1], у 2002 р. — Закон України "Про інноваційну діяльність" [2], які окреслили загальні контури майбутньої інноваційної моделі розвитку. Розпочався розвиток інноваційної інфраструктури шляхом створення мережі технологічних парків, спеціальних фінансових установ, започаткована робота з впорядкування прав інтелектуальної власності, вдосконалення структури державного управління інноваційними процесами тощо. Слідування обраній, хоча й не чітко окресленій, траєкторії протягом першого десятиліття XXI ст. мало б створити потужний запас міцності до входження у світову економічну кризу. Проте, непослідовність та фрагментарність здійснюваних реформ, й не лише внаслідок зміни політичних лідерів, призвела до такого стану речей, за якого можливості економічного розвитку першого десятиліття XXI ст. були не реалізовані, а економічний потенціал поступово втрачався. На початку другого десятиліття XXI ст. розпочинається новий етап запуску інноваційної моделі розвитку, але, на жаль, здійснити такий запуск, здається, намагаються на "списаних Шатлах".

Глобальна економічна криза наочно продемонструвала початок нового етапу економічного розвитку світу. А тому скористатись механізмами інноваційного економічного розвитку минулого століття в умовах формування глобальної економіки знань є невірним кроком. Побудова процвітаючого українського суспільства можлива лише за умови використання передових моделей розвитку та формування адекватної сучасному етапу розвитку інноваційної культури. Можливість реалізації постіндустріальних моделей розвитку в Україні є, адже й досі генетично зберігається високий рівень індивідуальної інноваційної культури, яка змушує українців до активного працевлаштування за кордоном, активної участі у ринкових відносинах доступними "базарними" методами тощо.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню особливостей інноваційного розвитку в умовах глобальної інтеграції присвячено наукові праці таких іноземних вчених, як Д. Арчібурджі [3], М. Портер [4], Дж. Болдін [5], Ю. Яковец [6], Е. Кондратьєва [7], В. Полтерович [8], та вітчизняних вчених Д. Лук'яненка [9], А. Поручника [10], Л. Антонюк [11], Л. Федулової [12], О. Шнипка [13], В. Новицького [14]. Разом з тим, інноваційній економічній культурі суспіль-

ства як компоненту моделей розвитку в дослідженнях відводиться другорядне місце. Відсутні дослідження сутності та ролі інноваційної культури суспільства в процесі формування глобальної економіки знань та реалізації постіндустріальних моделей економічного розвитку. На думку автора, саме низьким рівнем інноваційної культури й зумовлена неспроможність України реалізувати інноваційну модель розвитку.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні сутності та напрямів формування інноваційної економічної культури в Україні в умовах глобальної інтеграції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Згідно з українським законодавством інноваційна культура визначається як "частина інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної та соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства в сфері сприйняття та творчого втілення в життя ідеї інноваційного розвитку економіки країни" [15]. Разом з тим, розглядаючи інноваційну культуру як різновид економічної культури, не слід ототожнювати її з нематеріальною сферою економіки, адже інноваційна економічна культура представлена двома типами — матеріальною та нематеріальною інноваційною економічною культурою. Тому автор пропонує розглядати матеріальну інноваційну культуру як сукупність матеріальних результатів та досягнень в сфері виробництва, обміну, розподілу, споживання та породжені ними економічні відносини. Нематеріальна інноваційна культура являє собою сукупність духовних економічно значимих досягнень суспільства, яка структурно включає економічне мислення, знання та компетенції, набуті внаслідок практичного досвіду. Структуру економічної категорії "інноваційна економічна культура" представлено на рис. 1.

Інноваційна культура формується та реалізується на індивідуальному, груповому та суспільному рівнях. Крім того, в умовах становлення глобальної економіки знань слід зазначити, що вже наявні ознаки формування глобальної інноваційної культури. Саме на сучасному глобальному рівні економічного розвитку сформувались передумови реалізації постіндустріальних моделей розвитку, а тому в розвитку інноваційної культури суспільства слід враховувати глобальні тенденції розвитку.

У сфері виробництва зростання рівня інноваційної культури має тісну кореляцію зі збільшенням кількості інноваційно-активних підприємств, обсягів випуску інноваційної продукції, впровадження різних форм інновацій, збільшенням кількості реєстрації патентів тощо. На сучасному етапі превалюють покращення технологічних інновацій, випуск нових видів товарів та послуг.

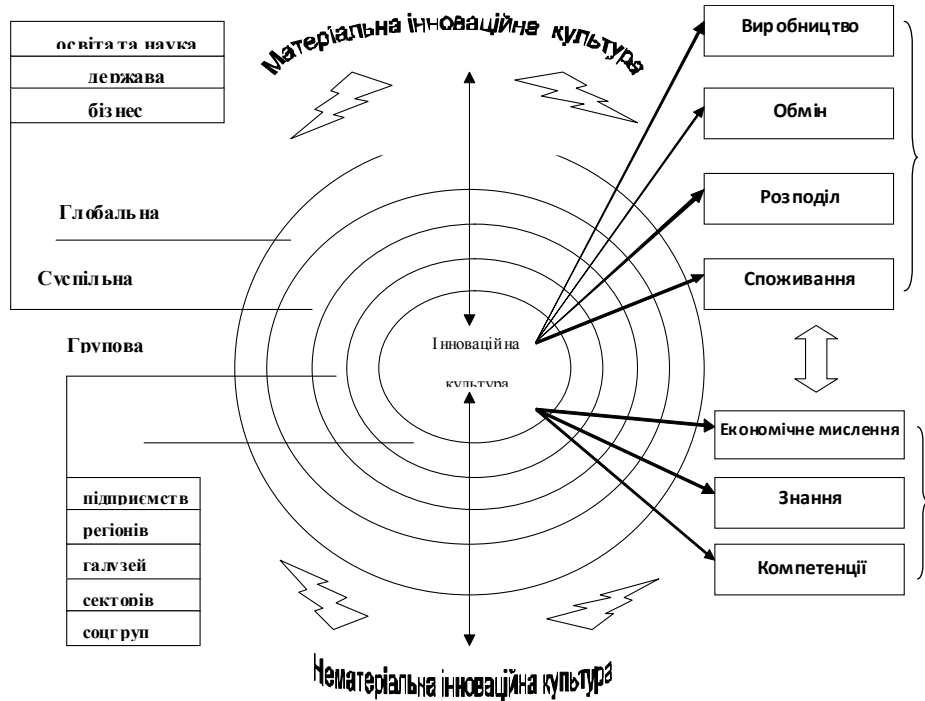

Рис. 1. Складові інноваційної економічної культури

Складено автором.

У сфері обміну оцінити рівень інноваційної культури можна за станом розвитку інфраструктури ринків товарів та послуг, робочої сили, капіталу тощо. Серед інновацій сфери обміну, що значно видозмінила структуру торгівлі на початку XXI ст., слід назвати електронну комерцію. В сфері розподілу рівень інноваційної культури відбивається на структурі економіки шляхом підвищення рівня інноваційності та технологічності певних галузей, на розподілі інвестиційних, кредитних, людських ресурсів за критерієм пріоритетності інноваційного розвитку країни тощо. Не слід недооцінювати роль інноваційної культури в сфері споживання, адже рівень попиту на інноваційну продукцію як побутового, так і виробничого призначення швидко зростає. Так, в Китаї поява кожної нової моделі мобільного телефону призводить до масової заміни навіть морально застарілих моделей, що є свідченням високого попиту на цю продукцію та призводить до зростання її виробництва.

Отже, інноваційну економічну культуру суспільства автор пропонує розглядати як інтегрований в суспільство комплекс матеріальних результатів та духовних досягнень, які надають економічним відносинам поштовх до переходу на вищий рівень розвитку.

Формування інноваційної культури може відбуватися як "знизу", так і "згори". Формування інноваційної культури "знизу" є тривалим процесом, в ході якого еволюціонують економічні інститути. Найбільш яскравим прикладом формування інноваційної культури суспільства знизу є зміни, що відбувались в економіках Західної Європи та США у XVII—XVIII ст. під впливом протестантської етики. Проте в сучасних умовах динамічного розвитку глобалізаційних процесів найбільш реальним сценарієм формування інноваційної культури є другий варіант — "згори", тобто шляхом активного розвитку інноваційної культури суспільства. Концепція формуван-

Таблиця 1. Сучасні моделі інноваційного розвитку

Модель	Американський континент	Європейський континент	Азіатсько-тихоокеанський регіон
модель інноваційного лідерства	США	Швейцарія Швеція, Німеччина Фінляндія, Данія	Японія
модель інноваційної конвергенції	Канада	Франція, Австрія Норвегія, Італія Іспанія, Нідерланди Великобританія	Австралія Нова Зеландія
модель виникаючих інноваторів		Ірландія Ізраїль	Сінгапур, Тайвань Південна Корея

Джерело: U.S. Competitiveness 2001: Strengths, Vulnerabilities and long term Priorities. M.E. Porter, D. van Opstal. Council on competitiveness. — Washington, 2001. — 86 p.

з'явилась можливість реалізувати постіндустріальні моделі розвитку, конкурентні переваги яких дозволяють країнам-лідерам збільшувати власний економічний потенціал набагато швидшими темпами, ніж країнам-послідовникам. Група країн — виникаючих інноваторів, в яких процеси індустріалізації розпочалися лише у другій половині ХХ ст., сформували високоякісну інноваційну культуру, яка дозволяє в умовах зміни технологічного укладу пере-

орієнтувати власні НДДКР в напрямі технологій наступних укладів. Зміна світових лідерів надає можливості й країнам з менш розвинутою інноваційною культурою підключитись до країн, які успішно реалізують інноваційну модель. Згідно з гіпотезою інноваційної паузи, на сьогодні існуючі технології вичерпали свій ресурс економічного зростання, а нові базисні інновації ще не з'явилися [8]. Саме у часи інноваційної паузи, яка виникає при переході від одного технологічного способу виробництва до іншого, й з'являється можливість включення до міжнародного поділу праці України на нових засадах.

На нашу думку, таке включення може відбутись за умови вирішення надскладної задачі опанування суспільством інноваційної культури постіндустріального типу.

Піонерною інноваційною моделлю ХХ ст. є модель технологічного, а потім й інноваційного лідерства, що реалізована у США. Певні компоненти моделі технологічного й інноваційного лідерства використовують Японія, Швейцарія, Швеція, Німеччина, Фінляндія, Данія.

Індустріальна інноваційна культура, яка будувалась на засадах закритих інновацій, породжувала гонку технологій, виснаження ресурсів та посилення міжнародних економічних конфліктів та нестабільності. Серед спроб запропонувати механізми підвищення інноваційної культури слід відзначити концепцію відкритих інновацій, вперше запропоновану Г. Чесбро у 2003 р. [16]. Згідно з цією концепцією, не обов'язково бути піонером на ринку для отримання прибутку від інновацій. Тоді як активна інтеграція у зовнішнє середовище дозволяє сформувати оптимальну модель із залученням як внутрішніх, так зовнішніх ресурсів. Обов'язковою умовою інноваційного розвитку є активний обмін правами інтелектуальної власності, який подолає тенденцію щодо консервації результатів наукових досліджень, які не можуть знайти шляхів комерціалізації в межах однієї економічної системи. Потрапляння такої ідеї або наукового результату в іншу економічну систему може призвести до активізації інноваційного процесу в цій системі. Враховуючи глобалізаційну природу сучасного економічного розвитку, позитивні зміни в одній економічній системі призведуть до збільшення результативності взаємодіючих систем.

Реалізація моделей інноваційної конвергенції дозволяє утримувати лідируючі позиції в певних галузях та ринках. Інноваційною національною економічною моделлю можна назвати таку модель, за якої країна здатна забезпечити економічний розвиток за рахунок продукування та реалізації технологічних інновацій, що дозволяє забезпечити перебудову інших компонентів моделі в бажаному напрямі. Реалізація інноваційної моделі в певній країні визначається, насамперед, історичними передумовами та соціокультурними особливостями нації, які, в свою чергу, й формують конфігурацію компонентів національної економічної моделі. Реалізація цієї моделі дозволила країнам здійснити швидку індустріалізацію, підвищити добробут нації, досягти світового лідерства у певних показниках економічного розвитку.

Серед моделей виникаючих інноваторів можна відзначити модель інноваційного партнерства Ізраїлю, яке передбачає реалізацію стратегічного партнерства з США на базі власної самодостатньої науково-дослідної бази; інтервенціональну модель інноваційного розвитку Ірландії, яка передбачає створення умов для розвитку на основі іноземних інвестицій, та азіатську інноваційну модель розвитку, спрямовану на активне запозичення іноземного досвіду з метою розвитку власної дослідницької та виробничої інфраструктури.

Серед моделей виникаючих інноваторів можна відзначити модель інноваційного партнерства Ізраїлю, яке передбачає реалізацію стратегічного партнерства з США на базі власної самодостатньої науково-дослідної бази; інтервенціональну модель інноваційного розвитку Ірландії, яка передбачає створення умов для розвитку на основі іноземних інвестицій, та азіатську інноваційну модель розвитку, спрямовану на активне запозичення іноземного досвіду з метою розвитку власної дослідницької та виробничої інфраструктури.

Слід зазначити, що у провідних країнах світу нині найбільш ефективними з точки зору забезпечення високого рівня добробуту громадян серед сучасних моделей соціально-економічного розвитку країн є постіндустріальні моделі розвитку, спрямовані на формування економіки знань. Провідні країни світу, які мають успіхи у розбудові економіки знань, ключовими компонентами національного розвитку вважають наявність ви-

сококваліфікованої та освіченої робочої сили, розвинену інформаційно-комунікаційну інфраструктуру, ефективну інноваційну систему та сприятливий інституційний клімат [1]. За таких умов саме освіта як система продукування, збереження, поширення знань та формування людини (свідомого громадянина, освіченого фахівця та вимогливого споживача) здатна стати

ключовим механізмом запуску новітньої моделі національного розвитку України як самодостатньої держави. Поглиблення світової кризи, що зумовлене зміною технологічних укладів, здатне призвести до руйнування несамодостатніх національних економік та виключення їх з поля міжнародної інтелектуальної взаємодії. Саме тому в основі державної політики сьогодення в Україні ключова увага має приділятися освіті, висока якість якої стає ключовим чинником забезпечення високого рівня міжнародної конкурентоспроможності. Недостатній розвиток системи професійно-технічної освіти в країні, неконкурентоспроможна (наприклад, у порівнянні з Китаєм та Індією) ціна робочої сили, на нашу думку, унеможлиблює розвиток України за моделями індустріалізації. Реалізація моделі лідерства в Україні є малоімовірною через інституційну неспроможність запустити механізми мобілізації всіх видів ресурсів в умовах нестійкої демократії. Запровадження та поступова реалізація моделі, спрямованої на побудову економіки знань, дозволить Україні розвинути потенціал у сфері п'ятого технологічного укладу та поступово зайняти власну нішу в сфері шостого технологічного укладу.

Табл. 2 наочно демонструє пріоритетність розвитку всіх рівнів освіти, забезпечення її неперервності як запоруки успішного розвитку економіки знань.

Враховуючи важливість людського чинника інноваційного розвитку, першим етапом формування інноваційної культури українського суспільства має стати визнання та реалізація новітніх принципів розвитку вищих навчальних закладів України. Ключовими принципами розвитку інноваційної культури вітчизняних вищих навчальних закладів на сучасному етапі мають стати:

- сприяння відкритості системи освіти;
- розвиток механізмів суспільної відповідальності інституту освіти;
- посилення адаптивності системи освіти до соціально-економічних та науково-технологічних трансформацій на регіональному, національному та глобальному рівнях.

Реалізація цих принципів призведе до інституційної трансформації системи освіти відповідно до потреб формування економіки знань. Для

Таблиця 2. Пріоритетні сфери розвитку освіти у різних моделях соціально-економічного розвитку

	Модель соціально-економічного розвитку	Пріоритетні сфери освіти
1.	Модель імпортозаміщення, модель експортної орієнтації, інші індустріальні моделі наздогоняючого типу	професійно-технічна освіта
2.	Модель технологічного та інноваційного лідерства, моделі випереджаючого розвитку	вища та післядипломна освіта
3.	Постіндустріальні моделі, економіка знань	неперервна освіта, всі рівні освіти

Складено автором.

ініціації цих змін необхідним є реалізація ряду послідовних кроків на рівні державної політики, регіональному рівні та рівні навчальних закладів.

Напрями реалізації принципу відкритості системи освіти:

- збільшення кількості студентів, що навчаються за кордоном за пріоритетними для країни (регіону) спеціальностями;

- збільшення кількості іноземних студентів в Україні із російською та англійською мовами навчання;

- залучення іноземних фахівців для розвитку перспективних наукових шкіл, особливо в сфері п'ятого та шостого технологічних укладів (для АР Криму найперспективнішою з галузей шостого технологічного укладу є біотехнологія, здоров'я людини та альтернативна енергетика);

- спрощення процедур нострифікації документів про освіту;

- запровадження національних програм підтримки талановитих студентів, науковців та реалізація дієвих механізмів їх залучення до роботи найперспективніших наукових шкіл;

- розвиток програм міжвузівської кооперації, зокрема у сфері спільного використання лабораторної та дослідницької матеріально-технічної бази, створеної за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів.

Розвиток механізмів суспільної відповідальності інституту освіти у контексті реалізації концепції потрійної

Таблиця 3. Актуальні напрями посилення взаємодії освіти та компонента "потрійної спіралі"

Освіта-наука	Освіта-бізнес	Освіта-влада
1. Посилення кооперації між академічною та вузівською наукою, зокрема організація на базі ВНЗ філій відповідних академії наук для роботи з студентами, стажування магістрантів у академічних установах. 2. Координація напрямів навчання та наукових досліджень (відкриття нових спеціальностей у вузах за новими найперспективнішими напрямками досліджень). 3. Створення спільної дослідницької матеріально-технічної бази.	1. Запровадження стимулів до підприємницької інноваційної діяльності випускників ВНЗ (створення бізнес-інкубаторів при ВНЗ, розвиток венчурної індустрії тощо) 2. Офіційне визнання статусу практиканта (стажера) на підприємстві для осіб, які одночасно навчаються та працюють за спеціальністю, з одночасним наданням роботодавцю відповідних стимулів до працевлаштування таких осіб. 3. Запровадження інституту неперервного навчання для осіб, що працюють.	1. Сприяння посиленню фінансової автономії ВНЗ незалежно від форми власності. 2. Сприяння вирішенню соціальних проблем системи освіти, зокрема шляхом будівництва студентських містечок у регіонах – освітніх кластерах. 3. Реалізація державної стратегії щодо підготовки кадрів для забезпечення діяльності інноваційних підприємств та підприємств сфери послуг. 4. Формування суспільного консенсусу та застосування принципу «знизу-догори» щодо провадження у сфері освіти реформ.

Складено автором.

Таблиця 4. Відмінності традиційного і глобального економічного мислення

Традиційне економічне мислення	Глобалізаційне економічне мислення
Економічна свідомість існує на індивідуальному, груповому та суспільному рівнях	Економічна свідомість доповнюється планетарним рівнем
Важливість збільшення національного багатства	Важливість створення глобальних публічних благ, забезпечення глобальної безпеки, захисту глобальної власності.
Пріоритет національних особливостей розвитку	Визнання глобалізаційної природи ключових компонент економічних моделей
Методологічний консерватизм	Методологічний плюралізм
Лідерство, яке вимагає випереджаючого розроблення та реалізації проривних інновацій	Підключення до мереж відкритих інновацій та участь у спільних проєктах
Економічна культура є сталою та не може швидко змінюватись	Важлива роль інноваційної культури суспільства
Протиставлення національного розвитку та процесів глобалізації, проблема збереження суверенітету в умовах розмивання державних кордонів	Діалектична єдність національної само достатності та процесів глобальної інтеграції
Макроекономічне планування та прогнозування	Макроекономічне планування на основі глобального прогнозування

Складено автором.

спіралі "наука — бізнес — влада".

Набуття критичного значення закладами освіти як осередку створення та поширення нових знань зумовлює необхідність включення до визнаної у наукових колах концепції потрійної спіралі компонента "освіта". Актуальні напрями взаємодії компонент потрійної спіралі із системою освіти представлені у табл. 3.

Їх реалізація дозволить значно посилити інноваційну культуру суспільства, що формується, насамперед, у системі вищої освіти. Розвиток таких механізмів суспільної відповідальності спричинить консолідацію зусиль суспільства щодо формування економіки знань як моделі, що забезпечить підвищення рівня національного добробуту.

Виконання вищим навчальним закладом функції бізнес-інкубатора може відбуватись шляхом створення ВНЗ дочірніх підприємств з метою реалізації комерційних проєктів у будь-якій сфері діяльності (крім виключно торгівлі), які звільняються від сплати податку на прибуток підприємств, якщо на цьому підприємстві працює принаймні 60% молодих спеціалістів та 10% осіб з науковими ступенями та званнями. Оптимальним строком для проведення такого експерименту є 10 років, після чого підприємство повинно перейти на будь-яку іншу прийнятну (загальну або спрощену) форму оподаткування. На нашу думку, надання пропонованої пільги таким новоствореним підприємствам дозволить вирішити ряд макроекономічних проблем без витрат коштів державного бюджету. Реалізація такої пропозиції сприятиме підвищенню рівня комерціалізації інновацій, зростанню винахідницької та раціоналізаторської діяльності, покращить рівень добробуту науковців, адже дозволить їм поєднувати освітню, наукову та інноваційну діяльність, підвищить престижу освіти й науки у суспільстві, зміцнить фінансові бази ВНЗ. Та найголовніше в цій пропозиції — це працевлаштування молодих спеціалістів у інноваційному секторі економіки, що дасть змогу сформувати прошарок інноваційно мислячих менеджерів та фахівців технічних спеціальностей, які матимуть певний рівень компетенції для продовження своєї професійної діяльності. Функціонування таких підприємств

значно покращить рівень міжнародного науково-технічного співробітництва, адже ВНЗ будуть зацікавлені у кооперації з провідними світовими науково-дослідними центрами. Саме така схема створить умови для розвитку взаємодії бізнесу, освіти та науки.

Посилення адаптивності системи освіти має враховувати соціально-економічні та науково-технологічні трансформації на глобальному, національному та регіональному рівнях. Сучасний етап соціально-економічного та науково-технологічного розвитку потребує швидкої та виваженої реакції національних

урядів на зміни, що відбуваються у світовій економіці. Швидкою та вірною реакцією може бути за умови адекватного економічній реальності економічного мислення.

Інноваційна культура як частина інститутів суспільного розвитку здійснює величезний вплив на формування суспільної свідомості, створюючи передумови для зміни економічного мислення та переходу до глобального економічного мислення.

Реалізація ефективної економічної політики на глобальному етапі економічного розвитку можлива виключно на основі глобалізаційного економічного мислення (табл. 4).

Необхідність трансформації економічного мислення зумовлена змінами в ключових компонентах економічного розвитку, які відбуваються в реальній економіці та вимагають оновлення економічного мислення суспільства та, зокрема, державних діячів. Глобальне мислення виникло як концепція управлінської діяльності в практиці ТНК, тоді як на національному рівні панували концепції захисту національного інтересу. Країни англо-саксонської моделі найбільш інтенсивно використовували цю концепцію в управлінні національним економічним розвитком. Здається, що саме глобалізаційне мислення зумовило найбільш динамічний розвиток країн з ліберальною моделлю та розвиток, власне, процесів глобалізації саме за неолібералізаційним сценарієм.

Необхідність розвитку глобалізаційного мислення науковців дозволить посилити прогностичний потенціал вітчизняної науки та відповідно рівень керованості економічних процесів у суспільстві. Взаємозв'язок економічного мислення та економічного розвитку схематично представлено на рис. 2.

Застосування підходів глобального мислення до реалізації принципу адаптивності системи освіти до соціально-економічних та науково-технологічних трансформацій означає, насамперед, те, що адаптації потребують структура освіти та зміст освіти, які в міру усталеності традицій є досить консервативним та зазнають змін та інновацій дуже повільно. З метою підвищення рівня адаптивності вирішення потребує ряд завдань, зокрема

щодо запровадження нових стандартів підготовки та перепідготовки викладачів; спрощення процедур паралельного навчання за програмами іноземних навчальних закладів на базі вітчизняних, посилення регіональної компоненти у навчальних планах вищих навчальних закладів; надання навчальним закладам права укрупнення дисциплін, що викладаються; створення регіональних громадських експертних рад (з числа представників освіти, науки, бізнесу та влади) з метою визначення напрямів формування кадрового потенціалу регіону; запровадження постійного моніторингу відповідності ринку праці та ринку освітніх послуг у національному та регіональному вимірах, розроблення рекомендацій для ВНЗ щодо відкриття нових напрямів підготовки.

Система освіти України потребує реалізації виваженої стратегії розвитку як ключової компоненти нової економічної моделі. Формування інноваційної культури суспільства має бути поставлено за мету державної та регіональної політики на сучасному етапі. Вузівська освіта та наука вже стала рушієм розвитку в провідних національних економіках світу. Україна, як держава із великим, проте, на жаль, нереалізованим потенціалом, має перейти до реалізації виваженої стратегії формування інноваційної культури, що сформує об'єктивні передумови інноваційного розвитку економіки. Запропоновані автором принципи та заходи щодо їх реалізації можуть стати основою бажаних трансформацій.

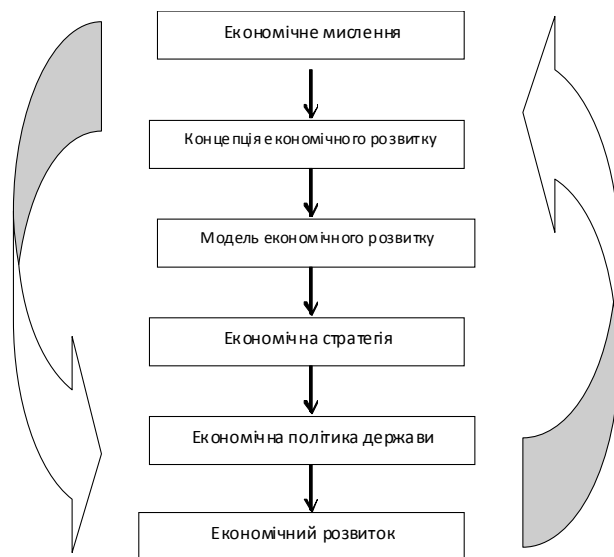
ВИСНОВКИ

Формування економічного мислення є тривалим багаторівневим та багатовимірним процесом. Якщо для реалізації певної моделі економічного розвитку потрібно щонайменше десять років, для реалізації стратегії оптимальним часом є п'ять років, а конкретні заходи економічної політики можуть змінюватись досить часто, то формування економічного мислення вимагає набагато більше часу. Саме це пояснює неможливість України реалізувати проголошену наприкінці 1990-х рр. інноваційну модель розвитку.

Відсутність глобалізаційного економічного мислення у вітчизняних політиків та державних діячів є основною перешкодою до формування успішної інноваційної моделі економічного розвитку України. Активне включення країн в процеси глобальної інтеграції трансформують економічні функції держави й вимагає від неї запровадження глобалізаційного економічного мислення. Початок другого десятиліття XXI ст. вимагає застосування нової моделі економічного розвитку, а це можливе лише за умови опанування глобалізаційного економічного мислення.

Література:

1. Постанова Верховної Ради України "Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України" №916-XIV від 13.07.1999 р. [Електронні дані]. Режим доступу: "www.rada.gov.ua"
2. Закон України "Про інноваційну діяльність України" № 40-IV від 4.07.2002 р. [Електронні дані]. Режим доступу: "www.rada.gov.ua"
3. Michael E. Porter, Jeffrey L. Furman, Scott Stern The determinants of national innovative capacity // Research Policy. — 2002. — № 31. — P. 899—933.

Рис. 2. Вплив економічного мислення на економічний розвиток

Складено автором.

4. Archibugi D., Howells J., Michie J. Innovation Policy in a Global Economy. — Cambridge: Cambridge university press, 1999. — 256 p.

5. Baldwin J. R., Hanel P. Innovation and Knowledge Creation in an Open Economy. — Cambridge: Cambridge university press, 2003. — 542 p.

6. Яковец Ю.В. Эпохальные инновации XXI. — М.: ЗАО "Издательство "Экономика", 2004. — 444 с.

7. Кондратьева Е. Глобализация как фактор трансформации инновационных систем // Инновации. — 2008. — №5. — С. 84—86.

8. Полтерович В. Гипотеза об инновационной паузе и стратегии модернизации // Вопросы экономики — 2009. — №6. — С. 4—23.

9. Лук'яненко Д.Г., Поручник А.М., Антонюк Л.Л. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: монографія у 2-х т. — Т. I. — К: КНЕУ, 2006, — 816 с.

10. Поручник А.М. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі: монографія. — К. КНЕУ, 2008. — 352 с.

11. Антонюк Л. Інновації: теорія, механізми розробки та комерціалізації. — К.: КНЕУ, 2003. — 394 с.

12. Федулова Л. Державна політика розбудови економіки знань: особливості реалізації антикризової стратегії // Економіка України. — 2009. — №6. — С. 30—38.

13. Шнипко О.С. Інноваційний дефолт України: економіко-технологічний контекст. — К.: Генеза, 2009. — 248 с.

14. Новицький В. Імперативи інноваційного розвитку // Економіка України. — 2007. — №2. — С. 45—52.

15. Закон України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" №433 — IV від 16.01.2003 р. [Електронні дані]. — Режим доступу: "www.rada.gov.ua"

16. Chesbrough H. Open innovation. The new imperative for creating and profiting from technology. — Harvard Business School, 2003.

17. Building knowledge economies: Advanced Strategies for Development. — Washington: WBI, 2007. — 191 p.

Стаття надійшла до редакції 26.01.2010 р.